

dr hab. Danuta Umiastowska prof. US
Uniwersytet Szczeciński
Wydział Kultury Fizycznej i Promocji Zdrowia

Recenzja
pracy doktorskiej mgr Marzeny Braćław pt. *Aktywność fizyczna studentów pierwszego roku Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie w świetle wybranych uwarunkowań biospołecznych*

Moment podjęcia nauki w szkole wyższej jest etapem w życiu, który wiąże się z wchodzeniem w nowe role społeczne, dokonywaniem wyborów, podejmowaniem odpowiedzialności za swoje decyzje i radzeniem sobie z rozpoczęciem dorosłego życia. Jest to jednocześnie ostatni etap edukacji, w którym można jeszcze modelować pewien wzorzec postępowania i zachowań właściwych dla realizacji właściwych postaw prozdrowotnych. Ze względu na rozwój fizyczny i psychiczny organizm osiąga dojrzałość płciową, psychiczną, społeczną, intelektualną oraz emocjonalną. Środowisko, w którym żyje współczesny człowiek wymaga od niego coraz mniejszego zaangażowania w ruch – technicyzacja, urbanizacja i informatyzacja sprawiły, że tryb naszego życia jest sedenteryjny. W preferowanych zajęciach wolnoczasowych studentów aktywność fizyczna nie jest wybierana zbyt często.

Poznanie deklarowanego poziomu aktywności fizycznej studentów rozpoczynających studia oraz wskazanie zależności między wybranymi uwarunkowaniami biologicznymi i społecznymi a aktywnością fizyczną może być podstawą dysertacji doktorskiej.

Koncepcja pracy

Przedmiotem przedstawionej pracy jest poznanie deklarowanego poziomu aktywności fizycznej studentów rozpoczynających naukę

w Uniwersytecie Przyrodniczym w Lublinie oraz wskazanie związku między wybranymi uwarunkowaniami biologicznymi i społecznymi.

Praca podzielona jest na trzy obszary zainteresowań badawczych i dotyczy charakterystyki wybranych uwarunkowań zdrowotnych aktywności fizycznej, poziomu aktywności fizycznej studentów oraz biologicznych i społecznych uwarunkowań aktywności.

W kontekście dostępnego piśmiennictwa oraz dotychczasowych wyników badań sformułowany problem, cele i hipotezy badawcze są słuszne i mogą być podstawą rozprawy doktorskiej.

Merytoryczna ocena pracy

Rozprawę można podzielić na trzy zasadnicze części – teoretyczną, empiryczną i dodatkową, która zawiera wykaz piśmiennictwa, spis rycin i tabel, załączniki oraz streszczenia (w języku polskim i angielskim). Praca liczy 165 stron, na których zamieszczono 24 ryciny, 50 tabel, wykaz piśmiennictwa oraz aneks z opisem narzędzi badawczych.

Temat pracy odpowiada treści zawartej w opracowaniu. Podstawy teoretyczne są dość szczegółowym przeglądem dostępnego piśmiennictwa, co świadczy o dobrym przygotowaniu Doktorantki i znajomości podjętej problematyki. W rozprawie wymieniono 296 pozycji, wśród których jest 68 pozycji zagranicznych (23%) oraz 12 pozycji angielskojęzycznych.

Autorka wybrała jako podstawową metodę badań sondaż diagnostyczny oparty na wystandaryzowanym Międzynarodowym Kwestionariuszu Aktywności Fizycznej (IPAQ) oraz autorskim kwestionariuszu dotyczącym odżywiania, zdrowia i sprawności fizycznej. Studenci wypełniali 7-dniową wersję kwestionariusza IPAQ oraz odpowiadali na 37 pytań zawartych w drugim narzędziu badawczym. Na podstawie odpowiedzi na pytania zamknięte

o charakterze dysjunktywnym, alternatywnym oraz rangowanym zebrano informacje o samoocenie zdrowia, zachowaniach zdrowotnych, nawykach żywieniowych, sposobach spędzania czasu wolnego oraz preferowanych formach aktywności ruchowej. Zabrakło mi w opisie autorskiego narzędzia badawczego informacji o rzetelności kwestionariusza ankietowego np. za pomocą współczynnika Alfa Cronbacha.

Drugą zastosowaną metodą była metoda egzaminacyjna, dzięki której scharakteryzowano poziom rozwoju fizycznego (z wykorzystaniem narzędzi pomiarowych do oceny masy i wysokości ciała, obwodów pasa i bioder) oraz rozwoju motorycznego (wykorzystując 8 prób Europejskiego Testu Sprawności Fizycznej EUROFIT).

W części empirycznej Autorka omawia uzyskane wyniki badań pod kątem:

- uwarunkowań zdrowotnych aktywności fizycznej, uwzględniając samoocenę zdrowia i sprawności fizycznej, budowę ciała, uwarunkowania zdrowotne i podejmowanie uczestnictwa w rekreacji ruchowej,
- poziomu aktywności fizycznej studentów analizując aktywne i bierne spędzanie czasu,
- biologicznych i społecznych uwarunkowań aktywności.

Badania przeprowadzono w dwóch etapach – pilotażowym, w którym wzięło udział 100 studentów i we właściwym, w którym przebadano 1026 osób kwalifikując do dalszej analizy wyniki kompletne 1001 studentów.

Nie znalazłam w opisie organizacji badań informacji o sposobie przyporządkowania badań ankietowych, pomiarów antropometrycznych oraz oceny poziomu sprawności fizycznej do pojedynczego studenta. Ze względu na interpretację rezultatów badań ma to niebagatelne znaczenie. Proszę o rozwinięcie tego wątku podczas obrony pracy doktorskiej.

Uważam, że zastosowanie w próbach testu sprawnościowego EUROFIT przeliczenia uzyskanych rezultatów na punkty dałoby dużo większe możliwości interpretowania uzyskanych wyników, co przy wynikach „surowych” jest niemożliwe.

Zebrany materiał badawczy poddano wnikliwej analizie ilościowej i jakościowej. Doktorantka wykazuje dobrą znajomość posługiwania się narzędziami statystycznymi o czym świadczą umiejętnie dobrane metody statystyki opisowej oraz testy nieparametryczne, dzięki czemu otrzymano wiarygodne potwierdzenie przeprowadzonych badań. Konstrukcja tabel, które zawierają uzyskane rezultaty jest przejrzysta i czytelna, co ułatwia analizę materiału badawczego. Zabrakło mi umieszczenia pod każdą tabelą i ryciną źródła pochodzenia danych np. źródło: badania własne. Większą wartość naukową miałyby przedstawione wyniki badań gdyby pokazano istotność statystyczną zróżnicowaną czynnikiem płci badanych.

Weryfikacja pięciu hipotez w oparciu o sformułowane pytania badawcze i uzyskane rezultaty stanowią konkluzję analizowanego problemu. Szczegółowa analiza wyników badań stała się podstawą częściowej weryfikacji założonych hipotez.

Dyskusję wyników opartą na dobrze dobranej literaturze z wynikami prac innych autorów zamykają wnioski płynące z badań. Pracę kończą refleksje Autorki dotyczące sugerowanych zmian i weryfikacji programów wychowania fizycznego w Uczelni.

Chciałabym jeszcze uzyskać odpowiedź na pytanie *Co – zdaniem Doktorantki – może być przyczyną niższego poziomu sprawności fizycznej studentów Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie?*

Reasumując ocenę przedstawionej do recenzji rozprawy doktorskiej należy podkreślić:

- aktualność i nośność edukacyjną podjętego tematu;
- właściwą strukturę pracy – opartą na zgodnym z wymogami układzie, poprawnością merytoryczną i kompletnością tez;
- dobrze skonstruowanymi założeniami metodologicznymi;
- reprezentatywnym doбором grupy badawczej;
- szczegółową analizę wyników własnych badań zakończoną właściwie sformułowanymi wnioskami.

Formalna ocena pracy

Z powierzonej mi roli recenzenta wyływa obowiązek zwrócenia uwagi także na występowania ewentualnych uchybień odnoszących się do formalnej strony rozprawy. Wskazane uchybienia formalne nie obniżają wartości merytorycznej pracy, a ich wymienienie ma służyć jedynie poprawieniu jakości technicznej pracy.

Zacznę od uwag związanych z doбором i wykorzystaniem źródeł:

- w spisie piśmiennictwa nie znalazłam 11 pozycji:

Danielko 2006	s.4,
Eurobarometr 2013	s.4,
GUS 2013	s.15,
Wojtyczek 2005	s.30 (w spisie jest 2006 rok, poz. 270),
Bothmer 2005	s.30,
Podstawski 2006	s.31 (w spisie jest tylko 2000 poz. 206),
Kaźmierczak i wsp. 2005	s.39,
www.ipaq.ki.se	s.45,
Berkey i wsp. 2003	s.105,
Binkowska–Bury 2008	s.10,106,107,108,109,
Lipka 2015	s.116;

- umieszczono w spisie piśmiennictwa pozycje, których nie odnalazłam w tekście pracy – Anderson 2000, Blair 1994, Booth 2000, Fagaras i wsp. 2015, Graczykowski 2004, Paffenbarger i wsp. 1990, Pawliczyn i Śliwa 1981, Pate i wsp. 1995, Siciński 2002, Sttuts 2002, Sztumski 1995, WHO 2004, Wytyczne Unii Europejskiej 2008, Zgurski 2006;
- pojawiają się błędy literowe w pisowni nazwisk: Uramowska–Żytko na s. 30, a w spisie poprawnie Uramowska–Żyto oraz Touber w tekście s. 43 i spisie poz. 256 i a powinno być Tauber;
- brak numeru strony w odsyłaczach do cytowań:
 - s.6 –koniec pierwszego akapitu (Woynarowska), ostatni wiersz (Słońska, Misiuna 1993),
 - s.7 – drugi akapit od dołu (Karski 1994),
 - s.11 –koniec pierwszego akapitu (Drabik 2010) i (Kulmatycki 2003),
 - s.42 – 5 wiersz od góry (Dutkiewicz 2001),
 - s.44 –koniec drugiego akapitu (Pilch, Bauman 2001);
- brak podania litery „a” przy pozycji Bergier i współautorzy 2012 na s. 115 koniec drugiego akapitu.

W końcowej konkluzji stwierdzam, że praca spełnia wymagania stawiane dysertacjom doktorskim, co kwalifikuje Doktorantkę do dalszych procedur zmierzających do nadania stopnia doktora nauk o kulturze fizycznej.

Wnoszę zatem do Wysokiej Rady Wydziału Wychowania Fizycznego i Sportu w Białej Podlaskiej Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie o dopuszczenie p. mgr Marzeny Braclaw do obrony pracy doktorskiej.

Szczecin, 22 grudnia 2017 roku